

[Niels Jørgen Nielsen.]

— hvis man nu skulle til at gå den anden vej og centralisere i Lyngby.

Må jeg derfor til slut stille det tillægs-spørgsmål, om jeg kan få ministerens tilsagn om, at man ikke vil gå den anden vej og nedlægge det, man har i Jylland i øjeblikket.

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen):

Jeg skal ikke knytte mange bemærkninger til hr. Niels Jørgens Nielsens indlæg ud over at understrege igen, at der for 6-7 år siden er bygget for 3 mill. kr. ude i Lyngby, og det må man også tænke på. Jeg skal da gerne prøve at undersøge, hvad en realisation af værdierne derude kan indbringe.

Jeg vil gerne sige, at hvert enkelt forslag om gennemførelse af centralisering osv. skal forelægges i ministeriet, inden det kommer til udførelse, og til hr. Niels Jørgens Nielsens sidste spørgsmål vil jeg generelt sige, at jeg har den principielle stilling, at det vil være den forkerte retning at flytte landbrugsforsøgsvirksomhed mod øst i dette land — forstået på rette måde.

Erik Hansen: Det er jo ikke noget nyt, at vi her i tinget både i debatterne i al almindelighed og i spørgsmål om onsdagen drøfter statens aktiviteter i det jyske område. Jeg vil gerne nu i forbindelse med det af hr. Niels Jørgen Nielsen rejste spørgsmål sige, at jeg meget vel forstår, at der nu er truffet den beslutning — som vi er mange, der ikke kan være enige i — at nu skal forsøgsvirksomhederne samles i centre, og at der er ting, som skal blive på det, ministeren kalder „nuværende niveau“. Jeg vil gerne stille ministeren det spørgsmål: hvad forstår ministeren ved nuværende niveau? Forstår ministeren derved, at jyske forsøgsstationer skal stå på samme niveau som nu, med samme beløb i kroner og øre til at drive deres virksomhed for, eller forstår ministeren derved, at nu skal de følge med i udviklingen? Jeg ville gerne, om ministeren kunne sige til mig, at det ikke drejer sig om, at jyske forsøgsstationer nu skal fryses ned, at det i realiteten betyder en nedtrapning af aktiviteten i det jyske område. Vi er en del, der føler, at man nok er gået lidt mod vest, når det drejer sig om forsøgsvirksomhederne, men man har haft umådelig svært ved

virkelig at gå mod vest, når det drejer sig om landbrugets, gartneriets og frugtavlens forsøgsvirksomheder. Her er man langt tilbage. Vi frygter denne budgetmæssige udsultning, og vi frygter, at der simpelt hen sker en nedtrapning.

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen):

Jeg vil gerne give hr. Erik Hansen tilsagn om, at de jyske forsøgsstationer ikke skal blive sultet mere end dem, der ligger på Sjælland, generelt taget. Men jeg må fastholde, hvad jeg tidligere har sagt, jeg tror under et tidligere spørgsmål fra hr. Erik Hansen om forsøgsstationernes placering osv., at det er vores hensigt på lang sigt at samle det fortrinsvis i centre.

Niels Jørgen Nielsen: Jeg vil takke ministeren for svaret på mit tillægs spørgsmål, hvoraf jeg forstår, at ministeren generelt og principielt mener, at det ikke er rigtigt at trække en sådan institution fra Vestdanmark imod Østdanmark.

Må jeg så i al beskedenhed gøre opmærksom på, hvad ministeren nok er klar over, at der jo kun sidder ét medlem fra Jylland i statens planteavlsudvalg. Når det drejer sig om geografisk placering, kan det måske spille en rolle.

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen):

Jeg skal ikke kommentere statens planteavlsudvalgs geografiske sammensætning. Jeg vil gerne sige, at det er landboorganisationerne, der har indstillingsretten, og jeg vil tro, at den til enhver tid siddende landbrugsminister stort set har fulgt indstillingerne.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod utilsigtede bivirkninger af straffedomme [af Ruth Olsen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XII) findes i tillæg A. sp. 2233, fremsættelsen i tidenden sp. 1441).

Forslaget sættes til forhandling.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Lad mig straks slå fast, at jeg er enig med forslagsstillerne i, at utilsigtede bivirkninger af straffedomme bør undgås i videst muligt omfang. Jeg er ligeledes enig i, at man ved en drøftelse af det foreliggende problem må tage sit udgangspunkt i, at der ikke bør knyttes nogen retlighedsfortabelse til et strafbart forhold.

Dette har da også længe været dansk rets standpunkt. I straffelovens § 78, stk. 1, således som bestemmelsen blev udformet i 1951, er det udtrykkelig fastslået, at strafbart forhold ikke medfører tab af borgerlige rettigheder. Som praktisk vigtige eksempler på rettigheder, der således bevares uanset strafbart forhold, nævnes i lovteksten almindeligt næringsbrev og sønæringsbevis.

Da man udformede bestemmelsen i § 78, stk. 1, var man imidlertid klar over, at der kunne være grund til at udelukke straffede personer fra visse stillinger, når der var nærliggende fare for, at de pågældende i disse stillinger ville gøre sig skyld i misbrug af vedkommende stilling. I overensstemmelse hermed er der i straffelovens §§ 78 og 79 hjemmel til at udelukke straffede personer fra at udøve virksomhed, som kræver en særlig offentlig autorisation eller godkendelse eller til ved dom at frakende dem retten til fortsat at udøve en sådan virksomhed, såfremt det udviste forhold begrundet en nærliggende fare for misbrug af stillingen eller hvervet. Som eksempler på forhold omfattet af bestemmelserne kan nævnes autorisation som revisor, tolk, translator, læge, tandlæge, apoteker og sygeplejerske. Efter § 79 kan også retten til fortsat at udøve anden virksomhed frakendes i forbindelse med dom for strafbart forhold, hvis særlige omstændigheder taler derfor.

Om en straffet person skal udelukkes fra at udøve en virksomhed, som han ikke tidligere har udøvet, og hvortil der kræves offentlig autorisation eller godkendelse, afgøres af administrationen, hvis afgørelse imid-

lertid kan fås prøvet ved domstolene. Der findes i særlovgivningen enkelte bestemmelser, der giver en lidt videre adgang til at udelukke fra en virksomhed eller til at frakende retten til fortsat at udøve denne. Det gælder f. eks. loven om statsautoriserede revisorer.

Spørgsmålet om bivirkninger af straffedomme opstår ikke mindst i forbindelse med overvejelser om, i hvilket omfang der kan meddeles andre offentlige myndigheder oplysninger fra strafferegistrene. Bestemmelser herom findes i justitsministeriets cirkulære af 5. december 1962 om strafferegistre m. v., der indeholder ret detaljerede regler for, hvilke offentlige myndigheder der kan få oplysninger om straffedomme, og til hvilke formål.

Dette cirkulære viser, at det til brug ved myndighedernes behandling af visse sager og ved ansættelsen i visse stillinger i et vist omfang kan være nødvendigt at have oplysninger om tidligere straffedomme. Som eksempler kan jeg blot nævne så forskellige områder som adoptionssager, optagelse i hjemmeværnet eller ansættelse i politiet. Det må vel være klart, at kendskab til begåede straffbare forhold i visse tilfælde kan have væsentlig betydning for afgørelser på disse områder. Jeg vil dog samtidig fremhæve, at det nævnte cirkulære er udtryk for en betydelig tilbageholdenhed med hensyn til meddelelse af strafoplysninger.

Hvad særlig angår ansættelse under staten af personer, der har begået strafbart forhold, har finansministeriet i 1963 udsendt et cirkulære herom. Efter dette er en straffet person kun udelukket fra ansættelse, hvis det straffbare forhold begrundet en nærliggende fare for misbrug af stillingen eller gør ham uværdig til den agtelse og tillid, som stillingen kræver. Jeg har i april 1971 som svar på et spørgsmål fra hr. Morten Lange nærmere redegjort for cirkulæret her i tinget, og jeg skal derfor ved denne lejlighed indskrænke mig til at henvise til denne redegørelse.

☒ Forslagsstillerne har undladt at angive

[Justitsministeren.]

områder, hvor straffede stilles ringere end andre. Det er min opfattelse, at det for at opnå en tilbunds gående drøftelse af de problemer, der her er rejst, er nødvendigt at tænke i mere konkrete baner. Jeg går ud fra, at forslaget vil blive henvist til behandling i retsudvalget, og at forslagsstillerne her nærmere vil redegøre for, hvilke uheldige situationer de har for øje. Kun herved vil vi få mulighed for at tage stilling til, om der er grundlag for at vedtage en beslutning af den foreslåede karakter.

Til slut vil jeg blot fremhæve, at forslaget, som det vil fremgå af, hvad jeg allerede har sagt, er mindre vel foreneligt med bestemmelsen i straffelovens § 78, hvorefter den, der er dømt for strafbart forhold, senere kan udelukkes fra at udøve en virksomhed, som kræver offentlig autorisation, hvis det udviste forhold begrundet en nærliggende fare for misbrug af stillingen. I et sådant tilfælde bør straffedommen nødvendigvis få andre virkninger end dem, der er indeholdt i selve dommen.

Tastesen: Jeg kan på socialdemokratiets vegne erklære mig enig med forslagsstillerne i, at vi i fremtiden må undgå, at straffedomme får utilsigtede bivirkninger, så langt dette overhovedet er praktisk muligt. Det er nemlig sådan, som SF selv gør opmærksom på, at virkeligheden tager sig anderledes ud. Fru Ruth Olsen har også i sin fremsættelsestale klogeligt undgået at nævne eksempler på områder med bivirkninger. Hun ville da i forhold til sigtet med det fremsatte forslag være kommet i konflikt mellem teori og virkelighed.

Bivirkningen af en straffedom vil ofte være, at en person mister sit hidtidige job og derfor må indstille sig på nedgang i indtægt. Dette er ikke særlig hensigtsmæssigt og må naturligvis søges undgået mest muligt. Kriminalforsorgsstyrelsen må her træde hjælpende til med rådgivning og bistand.

Vi må gøre os klart, at der findes en række situationer, hvor en straffedom fører til, at man ikke kan beholde sit hidtidige arbejde. Jeg nævner bare et par eksempler: erhvervschaufføren, der mister sit kørekort, advokaten, der forgriber sig på klientkontoen, og endelig den højt betroede tjeneste-

mand i ledende ansvarlig stilling, der idømmes frihedsberøvelse.

En anden bivirkning af en straffedom kan være, at man helt eller delvis kan miste sin pension. Det er et spørgsmål, om disse regler ikke trænger til at blive revideret mere, end de er blevet i forvejen. Pensionen vil jo normalt være at betragte som en efterløn, og det må derfor være urimeligt, at straf kan føre til bortfald af pensionen. Vi vil gerne være med til at drøfte dette forhold i det kommende udvalgsarbejde.

En tredje bivirkning er, at man kan miste retten til at komme i betragtning ved ansættelse i en lang række stillinger, især i den offentlige sektor. Her mener jeg, at det offentlige må vise større tolerance, så personer, der har været straffet, også kan ansættes i stillinger hos staten eller i kommunerne. Vi kan ikke på den ene side gå ind for en moderne resocialiseringspolitik, der går ud på, at en til frihedsberøvelse dømt person hurtigst muligt skal fungere på rette måde i samfundet igen, og samtidig afvise, at den pågældende beskæftiges hos det offentlige. Vi vil gerne være med til i retsudvalget at drøfte, i hvilket omfang staten i øjeblikket afviser at beskæftige personer, der har været dømt til frihedsberøvelse, og om en ændret praksis her vil være mulig.

Frihedsberøvelse har indtil 1970 ført til, at man ikke kunne udøve sin stemmeret. Denne bivirkning har vi dog heldigvis fået afskaffet ved en revision af valgloven, idet de indsatte kan afgive deres stemme i den institution, hvor de er indsat.

En straffedom kan stadig føre til, at man mister sin valgbarhed til offentlige råd. Vi vil gerne drøfte i udvalget, om sådanne bestemmelser i valgloven fortsat har deres berettigelse.

Trods de vanskeligheder, vi vil støde på undervejs, er vi i socialdemokratiet indstillet på at gå til udvalgsarbejdet med åbent sind. Vi vil gerne være med til at finde rimelige løsninger, der kan tage større menneskelige hensyn.

Hanne Budtz: Det er ikke noget uinteressant forslag, SF her har fremsat, og vi er da også fra vor side enige i det almindelige synspunkt, at når en person har begået en lovovertrædelse og udstået sin straf, har han

[Hanno Budtz.]

gjort op med samfundet og kan begynde på ny igen. Vi kan kun glæde os over bortfaldet af de tidligere bestemmelser om tab af borgerlige rettigheder og om at gøre visse bevillinger afhængige af, at man ikke var straffet for en i den offentlige mening vanærende handling osv. osv.

Forslaget er nok umiddelbart rigtigt i sin hensigt, men netop, fordi det, som det også selv roser sig af, er så generelt, er det nødvendigt, at alle de konkrete bestemmelser i lovgivningen gennemgås i et udvalg. Jeg skal ikke trætte det høje ting med at gentage de helt rigtige eksempler, som er nævnt, både af justitsministeren og hr. Tastesen, men blot bemærke, at vi er villige til at se på forslaget i et udvalg med det formål at få fjernet nogle af de uheldige bestemmelser, der i dag kan fjernes, uden at vi dog kan love at fjerne alle bivirkninger af straffedomme. Nu står der jo også i forslaget „utilsigtede bivirkninger“. Vi er klar over, at der er visse ting, der må ud, og vi er villige til at arbejde med det.

Nathalie Lind: Hensigten med dette forslag er, at når dommen er afsagt og straffen udsønet, skal regnebrøttet være gjort op. Principielt kan man være enig i denne tanke, men spørgsmålet er, om den fuldt kan føres ud i livet. Justitsministeren har så udmærket redegjort for, hvordan retsstillingen er efter gældende lov, og vi er parat til i udvalget at diskutere det.

Hr. Tastesen nævnedes på socialdemokratiets vegne, at det offentlige må vise større tolerance. Der kan jeg igen principielt være enig, men jeg vil dog på den anden side sige, at til særlige stillinger, må man stille specielle krav, og dér kan man ikke se bort fra tidligere straffedomme. Jeg mindes selv et tilfælde fra socialministeriet, hvor en tidligere straffet var i færd med at bortføre og vist også voldtog en person, der var anbragt inden for åndssvageforsorgen. Der kommer altså et dobbelt hensyn frem her. Man havde ikke vidst, at den pågældende havde været straffet for en voldsforbrydelse. Det må vi også tage med ind i overvejelserne om, hvorvidt man kan betro andre menneskers liv og velfærd til den tidligere straffede.

Vi vil altså gerne være med til at disku-

tere det, og så kommer vi nok også ind på de konkrete ting.

Nordqvist: Antikkens grækere havde som bekendt den fatalistiske opfattelse, at hvis samfundet ikke greb ind med straf, ramte gudernes vrede ikke alene slægten, men hele samfundet. Det er en opfattelse, som går igen hos jøderne og dermed præger hele den vesteuropæiske kultur. Også her i landet har vi jo i mange århundreder været påvirket af den tanke. Således hedder det i en forordning fra 1537 om mened:

„Gud er hårdelig fortørnet over de mange meneder, som forekommer, og derfor straffes det ganske rige med orlog, krig og dyrtid.“

Det var i 1537. Det sidste varer som bekendt endnu, så det var jo en hård straf.

Kvækerne er vist endnu inde på den tanke at forbinde det med det teosofiske. Jeg nævner dette, fordi denne tankegang faktisk har været gældende i årtusinder. Nu har vi andre intentioner med vor kriminalpolitik, idet det bærende moment naturligvis i dag er, at man søger at indpasse straffede personer i samfundet. Men det er pudsigt, at denne for os lidt barokke opfattelse har holdt sig så mange år.

Vi skal som sagt herhjemme søge at indpasse dette væsentlige hensyn i kriminalpolitikken og indpasse lovovertrædere i samfundet igen, og det er vel også det, der ligger bag dette forslag. Man vil indskrænke virkningerne til det, der eksakt står i dommen.

Den højtærede justitsminister har været inde på, at slet så enkelt, som forslagsstillerne forestiller sig det, er det ikke. Det er formentlig rigtigt, at man i visse tilfælde må forlange andre reaktioner end den, der kan omfattes af dommen. Der er tilfælde, hvor et strafbart forhold må siges at være en bristende forudsætning for at bestride en stilling eller en vis virksomhed, og ministeren har også været inde på de særlige regler, der gælder for advokater, revisorer og visse andre. Der er vel også dette med værdighedskravet, som en stor del af befolkningen vil finde det rimeligt at stille til f. eks. folkevalgte i kommuner og amtsråd og også i folketinget.

Der er en anden situation, som jeg vil nævne, hvor problematikken heller ikke er let. Det er, hvor man af præventive grunde

[Nordqvist.]

opretholder særlige regler ud over den straf, man har fået tilmålt. Det klassiske eksempel er den homoseksuelle spejderfører, og man kunne også komme ind på problematikken med skolelærere, der får en dom. Jeg tror, det er rimeligt, at vi i udvalget prøver at diskutere, om de regler, vi har på disse områder, virkelig er rimelige. Men der er i hvert fald hensyn, der skal tages, og som man ikke uden videre kan se væk fra.

Vedrørende berigelsesforbrydelser kan man om både sagførere og revisorer sige, at det ikke kan være rimeligt igen at betro dem forvaltningen af andres folks penge-midler.

Der er også et særligt problem vedrørende tjenestemænd — det har vi for nylig i anden forbindelse været inde på — og jeg vil gerne drøfte i udvalget, om det er rimeligt, at offentligt ansatte, hvis der overgår dem en straffedom, dermed skal miste deres stilling. Der kan måske være enkelte tilfælde, hvor det vil være rigtigt af hensyn til retsbevidstheden og den almindelige samfundsopfattelse, men stort set og generelt mener jeg, at det er en for hård straf at lange ud til disse tjenestemænd.

Forslagsstillerne nævner i forslaget, at man ved lovændringer eller på anden vis skal prøve at få fat i disse problemer, og der er i hvert fald én ting, jeg mener man kan tage fat på med det samme, og det er i administrationen at gøre de pågældende opmærksomme på, hvilke rettigheder de har. Jeg tænker specielt på en sag, som var nævnt i pressen forleden dag: når man har mistet sit førerbevis, er reglen den, at man, 4 måneder før tiden udløber, kan tage den teoretiske prøve og, 1 måned før den udløber, den praktiske prøve. Jeg synes, at det er rimeligt, at man gør de pågældende opmærksom på, at de har denne ret, det burde de faktisk have at vide, den dag de fik dommen afsagt, så de var klar over det, for ellers kommer det let til at virke som en til-lægsstraf.

Principielt mener jeg, at samfundet i visse relationer må stille yderligere krav og forventninger til borgerne, og at det betyder, at den pågældende straffes, om jeg så må sige, ud over det, der fremgår af straffedomen. Men jeg vil gerne diskutere det i ud-

valget for at se, om vi i så henseende er gået for vidt.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ruth Olsen): Jeg vil gerne takke ministeren og de 4 partiets ordførere for al den velvilje, vort forslag her blev mødt med.

Ministeren efterlyste, hvad forslagsstillerne konkret havde tænkt sig. Nu er hele denne problematik ret vanskelig at konkretisere. Der hersker temmelig megen vilkårlighed på området. Men for at tage én side af problemet, og vel nok den vigtigste: beskæftigelsesmulighederne for tidligere straffede, dér taler straffelovens § 78 nok om begrebet „nærliggende fare for misbrug af stillingen“, men en sådan formulering giver mange fortolkningsmuligheder og administreres også højst forskelligt. Især mener jeg, at det offentlige bruger disse bestemmelser til at føre en meget restriktiv ansættelsespolitik.

I betænkning nr. 239 fra 1959, afgivet af et udvalg nedsat af justitsministeriet, bemærker udvalget på side 21, at

„ . . det offentlige, som fører en kriminalpolitik, der som et hovedformål har lovovertrædernes resocialisering, selvsagt bør gå i spidsen med hensyn til at føre en ansættelsespolitik, der ikke tillægger den omstændighed, at en ansøger til en stilling har været i konflikt med straffeloven, videregående betydning, end hensynet til en sagligt forsvarlig personalepolitik tilsi-ger.“

Ikke desto mindre er det så godt som umuligt for tidligere straffede at få fast beskæftigelse inden for det offentlige. Dansk Forsorgsselskab udtalte i en skrivelse til udvalget, at stillinger under stat og kommune reelt er blokeret for straffede personer. Det kan vi sammenligne med det, udvalget siger i samme betænkning, side 19:

„Det er en almindelig erfaring, at opnåelse af stabil beskæftigelse er et af de vigtigste midler til resocialisering af lovovertrædere, og at tilvejebringelse af sådan beskæftigelse derfor er hovedopgaverne inden for Dansk Forsorgsselskab og fængselsvæsenets kriminalpolitiske forsorgsarbejde. Når man i dag betragter det som et hovedpunkt blandt de praktiske kriminalpolitiske bestræbelser at søge de straffede

[Ruth Olsen.]

genindpasset i et normalt samfundsliv, må det efter udvalgets opfattelse være en konsekvens heraf, at de offentlige institutioner fører en ansættelsespolitik, der fremmer disse bestræbelser i det omfang, det er forsvarligt efter almindelige personalepolitiske synspunkter.“

Udvalget bemærker også, at ved post- og telegrafvæsenet f. eks. er det grund nok til udelukkelse, hvis vedkommende ansøger har været sigtet eller tiltalt for visse sædelighedsforbrydelser.

Det er altså ikke bare det, at man har fået en straf, men det, at man har været sigtet og tiltalt, der tæller. Det tyder dog på en meget restriktiv ansættelsespolitik.

Alt i alt mener jeg, at der er behov for en undersøgelse af, hvordan det rent faktisk står til med de tidligere straffedes muligheder, ikke bare hvad love og cirkulærer siger, men hvordan de administreres i praksis. Har man nogen sinde foretaget en undersøgelse af, hvad problemerne efter en løsladelse betyder for recidivprocenten, hvordan de pågældendes sociale placering er før og efter en dom? Hvis vi mener noget alvorligt med vor snak om resocialisering, bør vi, synes jeg, i meget højere grad end hidtil bekymre os for de straffedes genindplacering i samfundet. Resocialisering kan ifølge sagens natur ikke foregå i fængselsmiljøets ikke helt naturlige miljø, den kan først påbegyndes bagefter — fængselsmiljøet er jo ret abnormt.

Justitsministeren mente ikke, at bestemmelsen i straffelovens § 78 var forenelig med vort i forslaget stillede krav om, at hele straffen bør være indeholdt i dommen. Hvis en dom medfører frakendelse f. eks. af autorisation i en vis årrække, det er vist normalt 5 år, mener jeg, at det må være muligt at indeholde det i dommen, således som man f. eks. i dag gør det, når man frakender kørekort. Når det er en del af straffen, må vi erkende det, og så må det med i dommen som en del af den straf.

Det er ifølge loven alene arten af den begåede forbrydelse, der afgør, hvad man kan udelukkes fra. En færdseksforseelse kan f. eks. ikke få betydning for en elektroinstal-latørs autorisation. Den sædvanlige 5 års regel for udelukkelse fra disse erhverv mener jeg ikke er særlig rationelt begrundet,

for hvis erhvervet kræver visse faglige færdigheder, forringes de jo ved ikke at blive brugt i en årrække. Det viser, at denne frakendelse på 5 år er en del af straffen, og derfor skal den være med i dommen, mener vi.

Almindelige borgerlige rettigheder kan man ikke miste, siges der. Og dog: retten til at sidde i denne forsamling har ikke enhver, som vælgerne ønsker og udpeger ved et valg. Grundloven siger, at man ikke må være uværdig i „almindeligt omdømme“. Den bestemmelse forekommer mig ikke at være i overensstemmelse med demokratiet, idet det alene bør være vælgerne, der skal afgøre, hvem der skal sidde herinde. Hvis vælgerne har tillid til en person på trods af hans eller hendes fortid, synes jeg ikke, at vi herinde kan sidde og vise vælgerne mistillid ved at omgøre deres valg. Det mener jeg er udemokratisk, og bestemmelsen i grundlovens § 30 burde udgå.

Hovedhensigten med det forslag er på baggrund af undersøgelser af tidligere straffedes faktiske muligheder at få et overblik over, hvor og hvordan vi rent praktisk skal sætte ind for at give disse mennesker de rettigheder, vi i teorien mener de bør have. Vi må undersøge, hvad vi kan gøre i et bevidst resocialiseringsøjemed, og se på, hvorvidt det, som der i en betænkning fra 1938 står, er muligt at tillægge domfældte personer en endnu gunstigere retsstilling.

I hvert fald håber jeg, at man i justitsministeriet, nu da man formodentlig snart overtager Dansk Forsorgsselskab og derved bliver mere direkte impliceret i problemerne om efterforsorgen, derigennem får en mere klar fornemmelse af, hvilke foranstaltninger også af lovgivningsmæssig art der er fornødne på dette område.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Idet jeg forudsætter, at forslaget henvises til behandling i retsudvalget, vil jeg gerne give tilsagn om dér at give de oplysninger om de konkrete forhold, som ordføreren for forslagsstillerne nævner.

Jeg vil gerne i det omfang, der opnås enighed derom under forhandlingerne, bidrage til de fornødne lovændringer, for at forslagets intention i noget omfang kan føres ud i livet, og jeg vil inddrage ministerkolleger, som måtte blive berørt heraf, i forhandlingerne.

[Justitsministeren.]

Men for så vidt det drejer sig om at ændre betingelserne for at være medlem af folketinget, kan jeg ikke tilsige min medvirken. Det kræver nemlig ændring af grundloven, og det tror jeg ikke er noget, vi sådan lige hopper til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om sterilisation og kastration.

(Lovforslaget (nr. 122) findes i tillæg A. sp. 2617, fremsættelsen i tidenden sp. 1958).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Helle Degn: Hovedsigtet med det nye lovforslag om sterilisation og kastration er for det første at give alle over 25 år fri adgang til at blive steriliseret uden indblanding af andres skøn.

For det andet sigter man på at give alle under 25 år adgang til sterilisation i begrænset omfang, nemlig kun hvor der skønnes at være fare for kvindens eller barnets helbred, eller hvor familien på baggrund af sin hele situation skønnes uegnet til at have et eller flere børn. Dette forbehold for unge under 25 år tages for at sikre kvinder og mænd imod at handle i en eventuel depressionsperiode. Indgrebet kan omgøres, men kun med et yderst begrænset håb om på ny at genvinde frugtbarheden. Indgrebet kan måske senere i tilværelsen under mere gunstige livssituationer fortrydes.

Der er noget formynderagtigt over dette forslag med en aldersgrænse, men mon ikke det er acceptabelt? Abortproblematikken, som vi lige har diskuteret, adskiller sig jo fra denne problematik ved, at abortindgre-

bet ikke uigenkaldeligt medfører, at kvinden ikke kan få børn senere, hvis hendes forhold ændres.

Mødrehjælpens årsberetning fortæller os om, hvem det er, der får foretaget sterilisationsindgrebet. Det er for det første kvinder, på trods af at indgrebet på dem er vanskeligere end på mænd, og for det andet gifte kvinder i alderen fra 30 til 37 år. Hvorfor lader disse kvinder sig sterilisere? spørger man sig. Ud af ca. 1.500 ansøgere i 1970 var hos over 1.000 kvinder motivet deres sociale situation. De blev behandlet efter den socialmedicinske indikation. Kvinderne er altså mere socialt bevidst og samtidig mere modige — eller også ligger de ikke under for gamle frugtbarhedsideal, men er mere realistiske og jordbundne.

Mændenes solidaritet i denne situation kan altså i dag være på et meget lille sted. Vi må håbe, at denne lettelse i adgangen til sterilisation vil føre til, at også mændene vil gøre sig deres situation bevidst og være solidariske både i samlivets lyst og nød. Der findes i dag mange præventive midler for kvinder, ikke alle lige sikre og ikke alle lige ufarlige. Men her gives der altså et middel for manden, som er uskadeligt for ham og 100 pct. effektivt. Det vil sige, at risikomomentet, som mange kvinder desværre lever med, godt kan fjernes, hvis mændene kan tage denne opgave op.

Lettelsen i adgangen til sterilisation for den samlevende mandlige part tager jeg som et udtryk for, at også justitsministeren lægger op til en ligestilling mellem kvinder og mænd. Ansvar for prævention lægges med dette forslag også over til manden, og jeg tror, at mange kvinder glæder sig til at dele dette ansvar med manden.

Der er et par spørgsmål, som jeg vil bede om må blive taget op i udvalgsarbejdet, som nu skal gøres. For det første vil jeg gerne høre justitsministerens og indenrigsministerens syn på det tilbud, som Den alm. danske Lægeforening har fremsendt til indenrigsministeren ifølge Politiken den 23. januar 1973, hvori man fra lægeside giver udtryk for, at det må være et rimeligt krav at stille til læger og overlæger, at de ved deres ansøgning til afdelinger, hvor aborter og sterilisationer kan forekomme, angiver deres forhold til loven.

For det andet mener jeg, at det er væ-